

تحلیلی بر ارتباط حکمروایی خوب و توسعه ی کارآفرینی شهری (مورد: شهر رشت)

تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۸/۰۹

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۶/۰۳

شهرام امیرانتخابی^۱ استادیار جغرافیا و برنامه ریزی روستایی دانشگاه پیام نور ایران
سید علی حسینی - استادیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه پیام نور. ایران
سعید میثمی کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری

چکیده:

با توجه به مسئولیت مدیریت شهری در فراهم کردن منابع، ایجاد انگیزه در شهروندان و بسترسازی برای کارآفرینی، در این مقاله هدف بررسی نقش مدیریت شهری با رویکرد حکمروایی خوب شهری بر توسعه ی کارآفرینی شهری می باشد. تحقیق حاضر کاربردی و رویکرد حاکم بر تحقیق توصیفی-تحلیلی است. جامعه آمای شامل کارشناسان ادارات شهر رشت، حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۳۷۲ نفر و روش نمونه گیری تحقیق، گلوله برفی (زنجیره ای) است. روایی ابزار سنجش (پرسشنامه محقق ساخته) با توجه به نظرات کارشناسان و اساتید حوزه ی شهری و پایایی آن از طریق آزمون آلفای کرونباخ ارزیابی شده است. فرضیات تحقیق با کمک نرم افزارهای SPSS و LISREL بررسی و تحلیل شده اند. یافته های تحقیق نشان می دهد که شاخصهای حکمروایی خوب شهری بر توسعه ی کارآفرینی شهری تأثیر مثبت و معناداری دارند. شاخص مشارکت با $(\text{Beta}=0/53 \text{ و } t=3/9)$ ؛ شاخص پاسخگویی $(\text{Beta}=0/61 \text{ و } t=4/53)$ ؛ شاخص قانونمندی با $(\text{Beta}=0/59 \text{ و } t=4/78)$ ؛ شاخص شفافیت $(\text{Beta}=0/62 \text{ و } t=4/64)$ ؛ شاخص جهت گیری توافقی $(\text{Beta}=0/6 \text{ و } t=4/64)$ ؛ شاخص عدالت $(\text{Beta}=0/78 \text{ و } t=7/34)$ ؛ شاخص مسئولیت پذیری با $(\text{Beta}=0/6 \text{ و } t=8/07)$ و شاخص اثربخشی با $(\text{Beta}=0/64 \text{ و } t=6/71)$ تأثیر مثبت و معناداری بر توسعه ی کارآفرینی شهری دارند. بنابراین با توسعه ی مدیریت شهری با رویکرد حکمروایی خوب شهری، کارآفرینی در همه ی ابعاد ارتقا خواهد یافت و در همین راستا توسعه ی اشتغال و کاهش بیکاری در شهرهای امروزی دور از انتظار نیست.

واژگان کلیدی: حکمروایی خوب، کارآفرینی شهری، معادلات ساختاری، رشت

¹ E-mail – shahram_aeh @ yahoo.com

مقدمه

از دیرباز مسأله بیکاری و اشتغال یکی از عمده ترین مسائل اجتماعی - اقتصادی گریبانگیر کشورهای در حال توسعه و به میزان کمتر چالش پیش روی کشورهای پیشرفته بوده است؛ به طوری که با استناد به گزارش سالانه سازمان بین المللی کار، روند بیکاری در جهان به میزان قابل توجهی افزایش یافته است (Fanny & MailAfshar, 2013: 44). همچنین شمار مشاغل غیر تخصصی و کاذب رو به افزایش بوده و ناپایداری اقتصادی و اجتماعی را در عرصه های کلانشهری سبب شده است؛ به طوری که مدیریت شهری با چالش جدی در این زمینه رو به روست.

در دهه های گذشته کارآفرینی یکی از موضوعات مهم در حوزه ی تجارت شده است و اهمیت آن در پی بحران اقتصاد جهانی در سال ۲۰۰۹، افزایش یافته است. ادبیات موضوع در این رابطه، کارآفرین را همراه یک توانایی برای نوآوری و ایجاد پروژه ها، خدمات و تولیدات جدید می داند؛ چه این کارآفرینی به صورت ابتکار عمل تجاری جدیدی باشد یا به صورت نوآوری و عمل بازاریابی درون سازمانی (Tiago et al, 2015:154). علی رغم تمرکز عمده بر ایجاد ثروت به عنوان یک جنبه ی کارآفرینی (مانند Walter et al, 2017)، شاهد افزایش جریانات جدید تحقیقات، در راستای ارزشهای اجتماعی کارآفرینی (Zahra & Rindova et al, 2009) هستیم (Chandra, 2017:658). کارآفرینی علاوه بر نقشی که در گسترش فعالیتهای اقتصادی بخش خصوصی، کاهش بیکاری، افزایش مهارت های تولیدی و بازرگانی و نیز سودآوری اقتصادی دارد، در سطح اجتماعی نیز یک عامل متحول کننده و پویاست. گسترده شدن شبکه اجتماعی، افزایش مهارت های شهروندان، استفاده بهینه از منابع و ... از جمله بهره هایی است که از توسعه ی فعالیتهای کارآفرینی در محیط شهری به بدنه جامعه می رسد. (خواجه ئیان، ۱۳۸۹ به نقل از حسنی مقدم و همکاران، ۱۳۹۱:۲). آسکون و یلدیریم (۲۰۱۱) و سایمون (۲۰۱۳) و تریک و ونکر (۲۰۰۴) معتقدند که کارآفرینی نوعی جریان است که بر فرصت ها و منابع اقتصادی تمرکز دارد؛ به علاوه کارآفرینی ترکیبی از ریسک، خلاقیت، موفقیت شخصی و نوآوری است (Carcamo-Solís, 2017:292). در بیان خصوصیات کارآفرینان و تعریف کارآفرین و کارآفرینی، دانشمندان نظریات مختلفی ارائه کرده اند. احمدپور داریانی (۱۳۸۳) مهمترین ویژگی های شخصیتی کارآفرینان را توفیق طلبی، مرکز کنترل درونی، ریسک پذیری، نیاز به استقلال، خلاقیت و تحمل ابهام می داند (Ekrami et al, 2014:60). در مجموع کارآفرینی باید مسئولیت اجتماعی، اخلاقی و مالی برای ایجاد یک ایده تجاری سودمند و جدید را بپذیرد، به طوری بتواند به حل مسائل اجتماعی کمک نماید (Carcamo-Solís, 2017:292). مینیتی و همکاران (۲۰۰۶) معتقدند فعالیت های کارآفرینانه ای که باعث ایجاد تجارت های جدید می شوند، در اجتماع ما، مهم شده اند؛ نه تنها به عنوان ابزار استراتژیک برای مدیریت عمومی در رویارویی با توسعه اجتماعی و اقتصادی و رقابت در قلمرو اقتصاد جهانی شده (Porter: 1999) بلکه به عنوان موضوع تحقیقات علمی (Bygrave & Hofer, 1991; Stevenson & Harmelin, 1990)

مبانی نظری

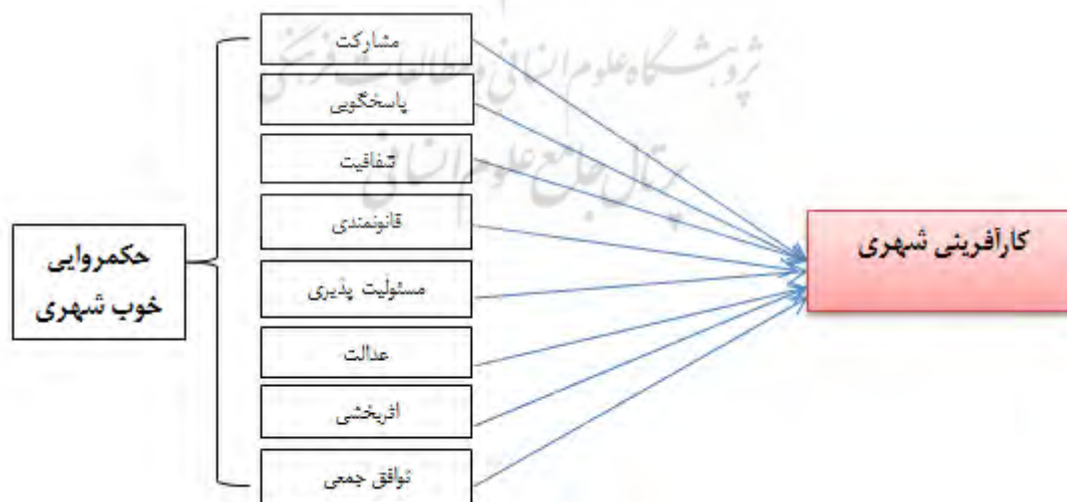
طی سالهای گذشته موضوع کارآفرینی از حاشیه به بطن مدیریت تفکر و آموزش راه یافته است. در بدو ورود به هزاره جدید دیدگاه کارآفرینی دیگر یک حق انتخاب تلقی نمی شود بلکه تنها راه چاره برای مدیرانی است که در صدد ارتقای عملکرد سازمان هایشان می باشند. خواه آن سازمان به تازگی خود را در بازار کار مطرح کرده باشد، خواه سازمانی دولتی یا غیر انتفاعی باشد که فرصت و چالش تغییر دادن حدود مرزها را بین بخشهای عمومی و خصوصی یافته باشد. با نگاهی به روند رشد و توسعه جهانی در می یابیم که با افزایش و گسترش فناوری های پیشرفته، نقش و جایگاه کارآفرینان به طور فزاینده ای بیشتر می شود (Ekhtiyari, 2012:21). در این میان مدیریت شهری به عنوان نهاد موثر بر سازمان شهر، مکلف به سازماندهی و مدیریت شهر برای دستیابی به آرمان شهروندمداری و توسعه ی پایدار شهری است. به علاوه لازمه رفع ناپایداری در شهرها، رفع ناپایداری از بدنه نهادهای مدیریتی و شهر و تفویض وظایف، صلاحیت ها و قدرت به محلات و مردم، حاکمیت قانون، عدالت فضایی در دسترسی به امکانات و تسهیلات، پاسخگویی، شفافیت، بهبود زیرساخت های شهری، شهروندسازی، افزایش ظرفیت و

توانمندسازی بخش خصوصی و سازمان های غیر دولتی می باشد. همچنین شهروندان می بایست در این شهر، ضمن احترام به شهروندان دیگر، قانون پذیر بوده و مشارکت جو در امور شهر باشند و بر امور مدیران شهری نظارت داشته باشند. حسن همکاری با مسئولین شهری، حل مشکلات شهری از طریق همکاری و مشارکت نهادهای غیر دولتی از شرایط لازم تحقق آن می باشد (Rahnamayi et al,2012:222).

کارآفرینی در مدیریت شهری دو جنبه حیاتی دارد: نخست اینکه سازمانهای مدیریت شهری و شهرداری ها برای توسعه و تقویت مدیریت عقلانی خود باید پیشگام آموزش و تقویت کارآفرینی سازمانی باشند تا نخست رهبرانی مستعد برای این رویکرد جدید گرد هم آیند و آنگاه این رهبران، سازمانی کارآفرین را بنیان نهند که زمینه اساسی گام بعدی است. جنبه دیگر موضوع یا گام بعدی، برنامه ریزی و ساماندهی اقدامات کارآفرینانه در سطح شهر و برای مشارکت بخش غیردولتی در اداره امور شهر است. این اقدام دو وجهی یعنی کارآفرینی سازمانی از یک سو و توسعه فراسازمانی کارآفرینی از سوی دیگر، می تواند الگوی جدید مدیریت شهری نام گیرد. این نظریه هم اکنون در شماری از بزرگترین کلانشهرهای جهان، تجاری را به عنوان پشتوانه عملی با خود به همراه دارد (Malekpour & Aliahmadi,2011:11).

مدیریت شهری در هر دو جنبه ذکر شده، نقشی به سزا و تسهیل کننده خواهد داشت، به طوری که هم در زمینه ی آموزش مدیران خلاق و کارآفرین پیش قدم شده و هم در جذب کارآفرینان و سرمایه گذاری های فرا منطقه ای اقدام نمایند. پرواضح است که با شیوه های سنتی مدیریتی و شیوه های از بالا به پایین و متمرکز دستیابی به این مهم نه تنها امکان پذیر نبوده، بلکه غیر ممکن است. پاسخ این مشکل نگرش جدید در عرصه ی مدیریت شهری، یعنی حکمروایی خوب شهری است. این الگو در زمان حاضر در مجامع بین المللی و محافل کارشناسی تنها راه خروج از بن بست فقر و توسعه نیافتگی شهرها تلقی می شود و مدیریت شهری چاره ای جز اجرای آن ندارد (Movahhed et al,2014:149). مفهوم حکمروایی خوب شهری جزو مفاهیم هنجاری بوده و می تواند به عنوان الگوی عملکردی استفاده شود. این حکمروایی می تواند به عنوان جستجوی راه حل هایی باشد که از طریق مذاکرات و نیز مداخلات بازیگران بخش رسمی(دولتی) و غیر رسمی(غیر دولتی) به دست آید. حکمروایی مطلوب شهری همچنین به عنوان یک مفهوم بنیادی با هدف بهبود مهارت های اداری و بهره وری، شفافیت، مبارزه با فساد و افزایش پاسخگویی مقامات شهری برداشت شده است (Kadago et al,2010:1).

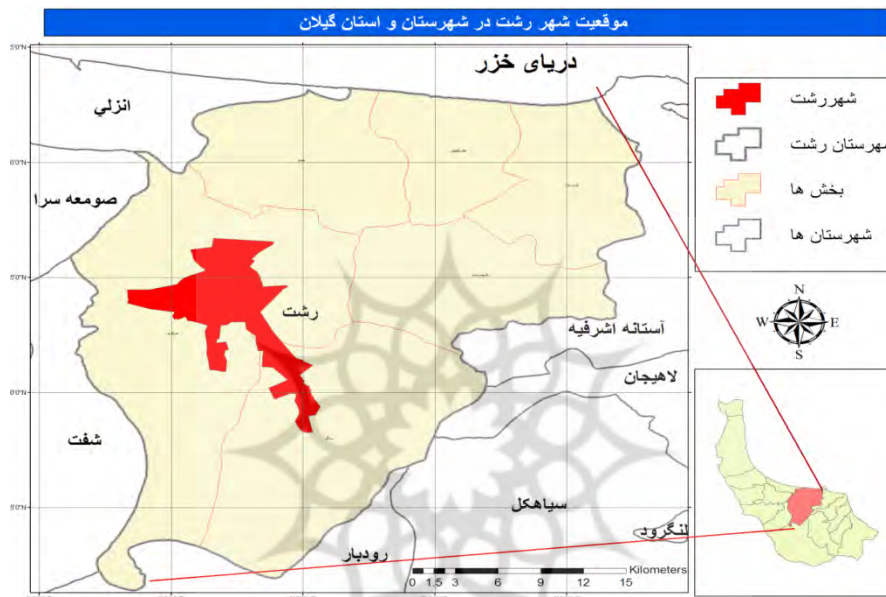
در این مقاله هدف بررسی نقش شاخص های حکمروایی خوب شهری به عنوان پارادایم نوین و پایدار مدیریت شهری بر توسعه ی کارآفرینی شهری است. در این رابطه سوال اصلی تحقیق عبارت است از: شاخصهای حکمروایی خوب شهری چه تاثیری بر توسعه کارآفرینی شهری در شهر رشت دارند؟

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

معرفی محدوده مورد مطالعه

شهر رشت در مرکز جلگه‌ی گیلان در محدوده‌ی بین ۴۹ درجه و ۳۵ دقیقه و ۴۵ ثانیه‌ی طول شرقی و ۳۷ درجه و ۱۶ دقیقه و ۳۰ ثانیه‌ی عرض شمالی واقع شده است. مساحت آن حدود ۱۰۲۴۰ هکتار است. شهر رشت، مرکز شهرستان و استان گیلان است که خود در بخش مرکزی شهرستان واقع شده است و از شمال به دهستان‌های حومه و پسیخان، از شرق به دهستان‌های سنگر و اسلام آباد و سراوان، از غرب به شهرستان شفت و از جنوب به شهرستان رودبار محدود می‌شود (Design and Exploration Co, 2007:6).

شکل ۱. موقعیت شهر رشت در شهرستان و استان (Amirentekhabi et al, 2017)

روش‌شناسی پژوهش

تحقیق حاضر از نظر ماهیت کاربردی- توسعه‌ای و از نظر روش توصیفی، تحلیلی، اکتشافی و پیمایشی (زمینه‌یاب) بر اساس پرسشنامه محقق ساخته است. جامعه آماری شامل کارشناسان ادارات شهر رشت است. بر اساس فرمول جامعه نامحدود کوکران، حجم نمونه برابر ۳۸۵ نفر تعیین شده و روش نمونه‌گیری تحقیق گلوله برفی (زنجیره‌ای) می‌باشد. برای تعیین روایی پرسشنامه از نظرات کارشناسان آشنا با موضوع تحقیق و برای تعیین پایایی ابزار سنجش از آزمون آلفای کرونباخ (۰/۷۸۷) بهره گرفته شده است. هدف تحقیق بررسی تاثیر شاخصهای حکمرانی خوب شهری بر توسعه‌ی کارآفرینی شهری در رشت است. مشارکت، قانونگرایی، مسئولیت‌پذیری، عدالت، پاسخگویی، شفافیت، توافق جمعی و اثربخشی شاخصهای حکمروایی خوب شهری هستند که تاثیر آنها بر توسعه کارآفرینی شهری بررسی شده است. برای اینکار از مدلیابی معادلات ساختاری در نرم افزارهای لیزرل و SPSS استفاده کرده ایم.

جدول ۱: شاخص‌های حکمروایی خوب شهری و کارآفرینی شهری

منبع	گویه	شاخص
	مشارکت در برنامه ریزی؛ نقش نهادهای مدنی و بخش خصوصی در اشتغالزایی؛ جذب سرمایه گذاری خارج از محله؛	مشارکت ^۱
Adinehvand et al:2012, Meshkini et al:2013, Nasiri:2014, Torabi:2004, Barakpour & Asadi:2007, Movahhed et al:2013	پاسخگویی به درخواست مردم در راستای فعالیت های کارآفرینانه؛ تسهیل فرآیند اداری برای فعالیت های اشتغالزای؛	پاسخگویی ^۲
	شایستگی مدیران برای قبول مسئولیت؛ پیگیری طرح های کارآفرینانه	مسئولیت پذیری ^۳
	عدالت در توزیع امکانات و فرصت ها برای داوطلبان؛ فراهم شدن حقوق شهروندی؛ برابری جنسیتی در واگذاری فرصت های اشتغال	عدالت ^۴
	التزام مدیریت شهری به برابری در برابر قانون؛ آشنای مدیریت شهری با قوانین کسب و کار؛	حاکمیت قانون ^۵
	شفافیت در تصمیم گیری؛ شفافیت در ارائه ی عملکرد؛ کاربست اظهارنظر متخصصین در راستای افزایش فعالیت های کارآفرینانه	شفافیت ^۶
	همکاری و هماهنگی سازمانها و ادارات در راستای اشتغالزایی؛ ایجاد سازوکاری برای مشورت سازمانهای توسعه شهری برای افزایش اشتغال؛	وفاق محور ^۷
	بهره گیری از تکنولوژی های جدید در فرآیند اشتغالزایی؛ توجه به نیازهای شهر و شهروندان و اولویت بندی مسائل؛ آموزش نیروی انسانی؛ رضایت شهروندان و سرمایه گذاران از روند تولید در شهر؛ رعایت استانداردها و ضوابط	اثربخشی ^۸
	کارآفرینی اقتصادی کارآفرینی اجتماعی	کارآفرینی شهری ^۹

1 Participation

2 Accountability

3 Responsibility

4 Equity-Inclusiveness

5 Role of Law

6 Transparency

7 Consensus Oriented

8 Effectiveness

9 Urban Entrepreneurship

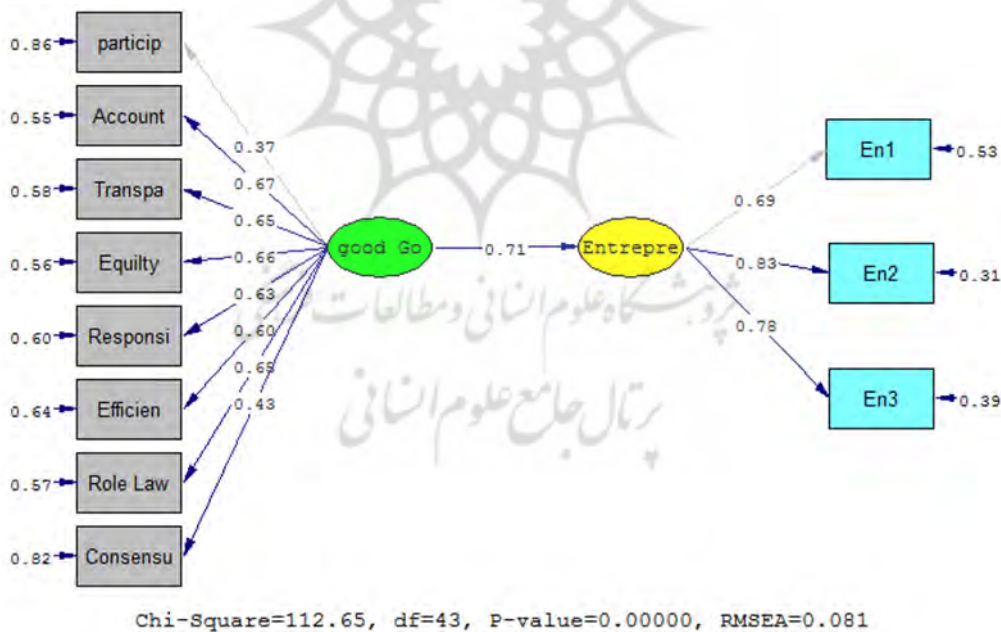
بحث و یافته ها

از بین ۳۷۲ نفر پاسخ دهنده ی تحقیق، ۲۷۷ نفر (۷۴/۵ درصد) مرد و ۹۳ نفر (۲۵ درصد) زن هستند. دومین متغیر، سن می باشد که در این تحقیق در چهار گروه (۲۵-۱۵ سال)، (۴۰-۲۵ ساله)، (۶۰-۴۱ ساله) و بالای ۶۰ سال طبقه بندی شده اند بر این اساس، بیشترین افراد نمونه در گروه سنی ۲۵-۴۰ ساله قرار دارند که به عبارتی ۶۱/۸ درصد آن را شامل می شود. به همین ترتیب گروه سنی ۴۱-۶۰ ساله در رتبه ی بعدی قرار دارد (۱۰۳ نفر=۲۷/۷ درصد). بر اساس یافته های تحقیق، ۲۹ نفر از پاسخگویان در گروه تحصیلی دیپلم، ۷۲ نفر در گروه فوق دیپلم، ۱۶۸ نفر در گروه لیسانس، ۸۲ نفر در گروه فوق لیسانس قرار دارند. ۸ نفر نیز دارای مدرک دکترا می باشند و ۱۳ نفر به این سوال پاسخ نداده اند.

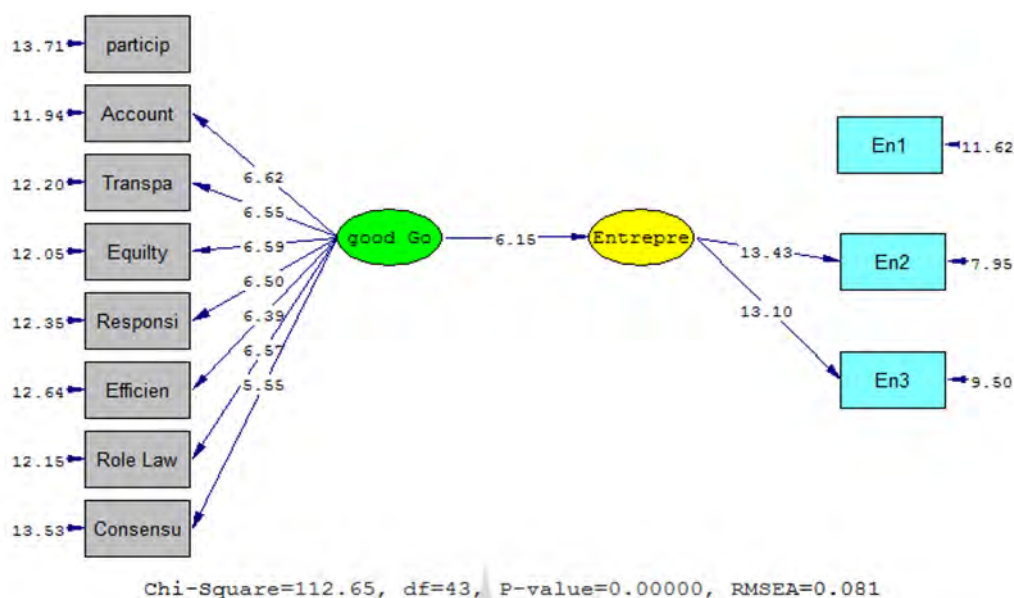
در این تحقیق هدف پاسخ به سوال زیر است: شاخصهای حکمروایی خوب شهری چه تأثیری بر توسعه ی کارآفرینی در کلانشهر رشت دارند؟ شاخصهای حکمروایی خوب شهری شامل مشارکت، قانونگرایی، مسئولیت پذیری، عدالت، پاسخگویی، شفافیت، توافق جمعی و اثربخشی هستند. با توجه به مرور مبانی نظری حکمروایی خوب شهری شامل تعامل بخش دولتی، خصوصی و عموم شهروندان در راستای بهبود کیفیت زندگی و به طور کلی توسعه پایدار شهری است.

در یک جامعه در تحقیق برای راه حل توسعه ی پایدار، حکمروایی خوب یک ابزار بحرانی و بسیار مهم در راستای هماهنگی راهبردهای توسعه ی پایدار شناخته می شود (Kardos, 2012: 1166). زوبیر و خان (۲۰۱۴) تحقیقی انجام داده اند و در آن به این نتیجه رسیده اند که اگر قانونمندی، پایداری سیاسی، ابزارهایی برای کنترل فساد و پاسخگویی وجود داشته باشد، حکمروایی خوب شهری و رشد اقتصادی به عنوان خروجی این سیستم در پاکستان به دست خواهد آمد (Zubair and Khan, 2014, 261)

شکل ۲. مدل تخمین استاندارد مدل مفهومی (ارتباط حکمروایی خوب و توسعه کارآفرینی)

شکل ۳. مدل اعداد معناداری مدل مفهومی (ارتباط حکمروایی خوب و توسعه کارآفرینی)

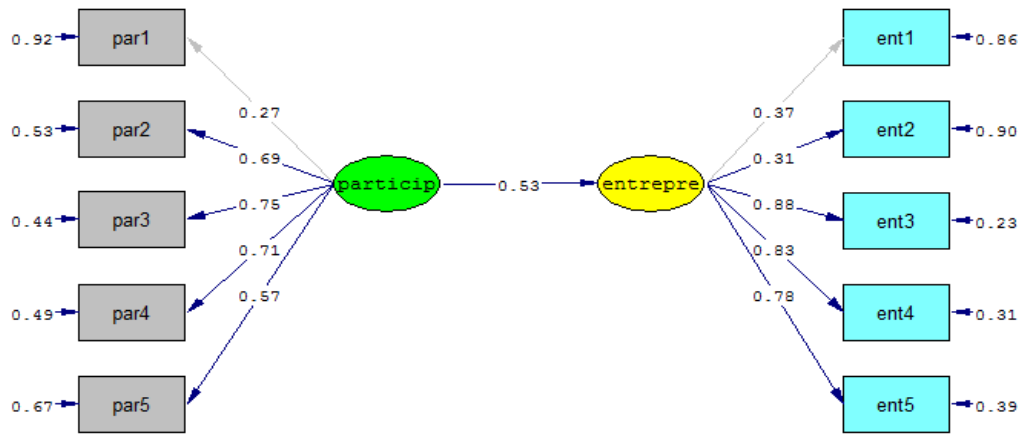

اولین شاخصی که در این به بررسی ارتباط آن با کارفرینی شهری پرداخته ایم، مشارکت است. امروزه مشارکت در اجتماع محلی عامل مهم و موثری در مدیریت شهری محسوب می شود که در کشور ما به علت وجود نظام برنامه ریزی متمرکز از بالا به پایین، همواره مشارکت اجتماعی در حاشیه و یا به شکل صوری به اجرا در می آید (Shamaei et al, 2013:32).

جوهره ی مفهوم مشارکت در مدیریت شهری، خلق واداره فضاهایی هرچه مطلوب تر و پایدارتر برای ساکنین شهر است و در نظریه های رایج جهانی امروز نیز یکی از اصلی ترین و مقبول ترین راهبردها برای نیل به حداکثر مطلوبیت و پایداری، مشارکت می باشد که از آن جمله می توان به نظریه حکمروایی خوب شهری اشاره نمود که اولین ویژگی آن مشارکت می باشد (Sharifiyansani, 2001 Cited By Hoseini et al, 2013:47). در جوامع دموکراتیک، مشارکت یا رای شهروندان در انتخاب حکومت، پیش نیاز دموکراسی است. واهدوزمن (۲۰۱۰) بیان می کند که بانک جهانی و صندوق بین المللی پول، مشارکت را به عنوان شاخص مهم حکمروایی خوب می شناسند. از طرف دیگر کارآفرینی شهری به آن دسته از فعالیت های کارآفرینانه اطلاق می شود که در راستای تأمین نیازهای نوآورانه شهرداری ها، بهبود سطح زندگی، تأمین خدمات مورد نیاز، درآمدزایی و ایجاد اشتغال برای شهروندان انجام می گیرد. تقویت کسب و کارهای خانگی، تقویت خوداشتغالی و ایجاد مراکز رشد شهری به عنوان ساختاری برای حمایت از کسب و کارهای نوپا در عرصه زندگی شهری می تواند از نمادهای عینیت بخشی به کارآفرینی شهری باشد (Imaniour & Kanani, 2007:1-12). نتایج حاصل از مدلسازی معادلات ساختاری نشان می دهد که بین شاخص مشارکت به عنوان اولین شاخص حکمروایی خوب شهری و توسعه ی کارآفرینی شهری رابطه ی معناداری وجود دارد. بنابراین هر چقدر مدیریت شهری بر اساس الگوی مشارکت سازمان یافته و علمی، بین شهروندان و سازمان های شهری شکل بگیرد، زمینه برای فعالیت کارآفرینان و سرمایه گذاری های آنان فراهم می گردد. میزان ضریب مسیر برابر ۰/۵۳ و مقدار تی برابر ۳/۹ است که نشان از رابطه ی مثبت و معناداری بین شاخص مشارکت و توسعه ی کارآفرینی شهری دارد.

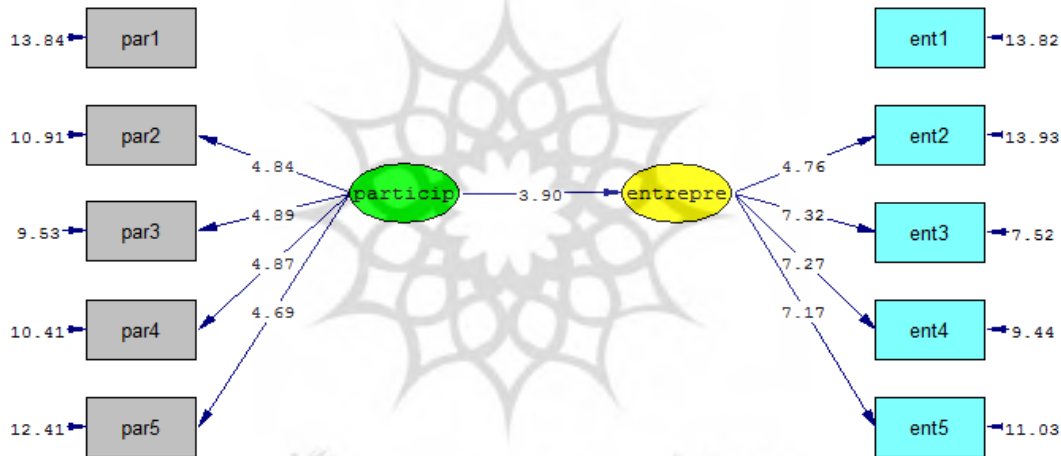
شکل ۳. مدل تخمین استاندارد مدل مفهومی (ارتباط مشارکت و توسعه کارآفرینی)

Chi-Square=125.95, df=34, P-value=0.00000, RMSEA=0.070

شکل ۴. مدل اعداد معناداری مدل مفهومی (ارتباط مشارکت و توسعه کارآفرینی)

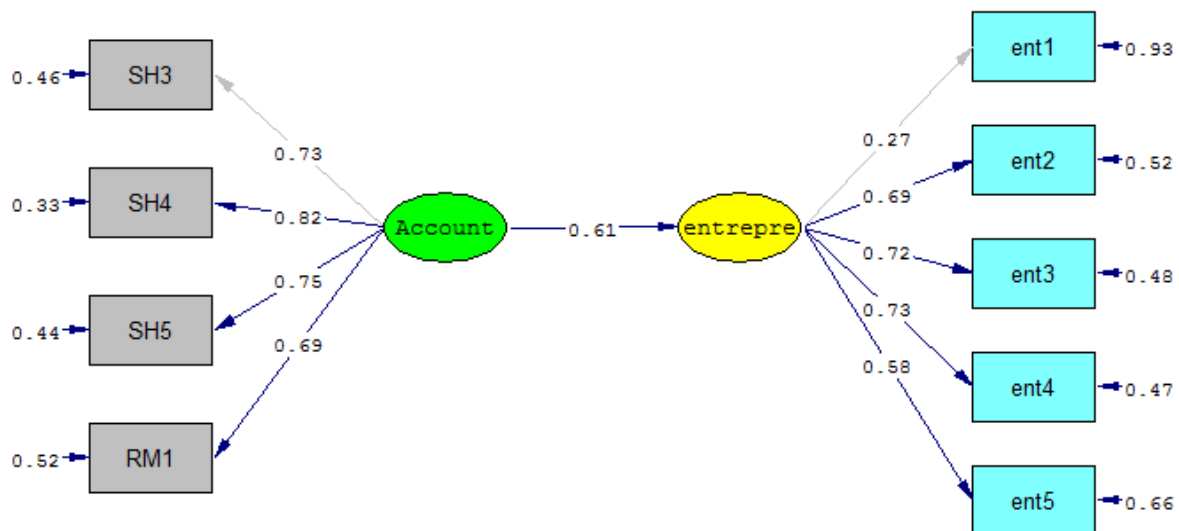
Chi-Square=125.95, df=34, P-value=0.00000, RMSEA=0.070

دومین شاخص تحقیق پاسخگویی است. حکمرانی خوب از نظر وزارت فدرال اروپا چنین تعریف می شود: در بستر مساعد محیط سیاسی و نهادی که به حقوق بشر، اصول دموکراتیک و حاکمیت قانون ارج می نهد، حکمرانی خوب عبارت است از مدیریت شفاف و پاسخگوی افراد بشر، طبیعت، منابع اقتصادی و مالی به منظور توسعه منصفانه و پایدار (Padashvijeh & Khodapanah, 2015:168). پاسخگویی یک امر حیاتی برای مسأله ی حکمروایی خوب است. نه تنها نهادهای دولتی بلکه بخش خصوصی و سازان های جامعه مدنی باید نسبت به عموم مردم و همه ی افراد ذی نفع پاسخگو باشند. لارم به ذکر است پاسخگویی بدون وجود شفافیت و حاکمیت قانون قابل اجرا نیست.

راهنم (۲۰۰۹) و ری (۱۹۹۹) پاسخگویی را به عنوان قالبی برای ساخت حکمروایی خوب می دانند. پاسخگویی اشاره دارد به فضایی که هر کس باید پاسخگوی مرجع بالاتر و عموم مردم برای عملکردهایش باشد (Yousaf, 2015:2). نتایج تحقیق نشان می دهد که بین شاخص پاسخگویی و توسعه ی کارآفرینی شهری رابطه ی مثبت و معناداری برقرار است. میزان ضریب مسیر برابر ۰/۶۱ و مقدار تی برابر ۴/۴۳ است؛ بنابراین هر چقدر مدیریت شهری پاسخگو به مسائل و کارکرد خود در برابر شهروندان و سرمایه گذاران باشد،

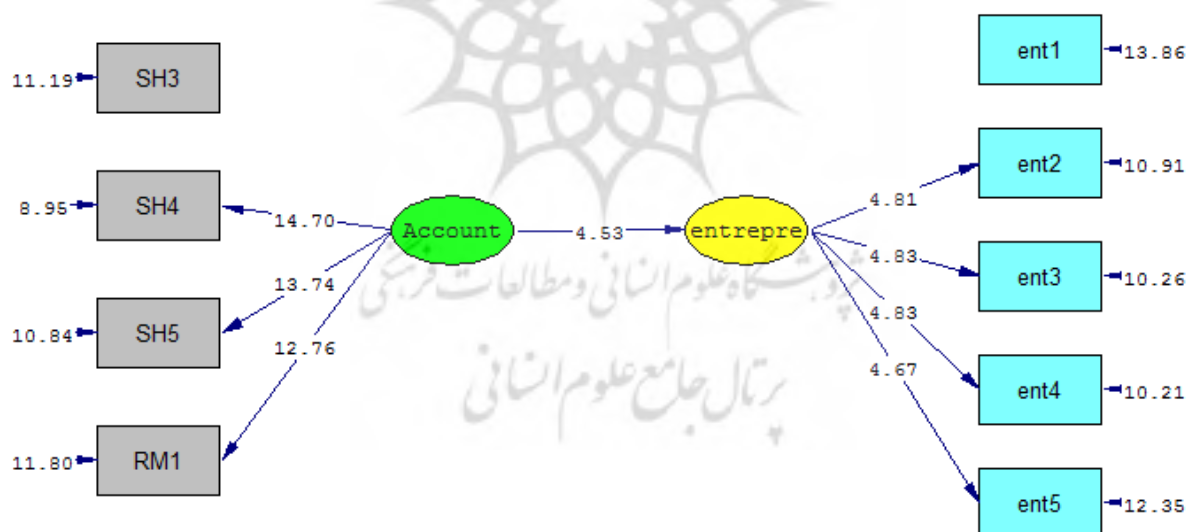

شکل ۳. مدل تخمین استاندارد مدل مفهومی (ارتباط پاسخگویی و توسعه کارآفرینی)

Chi-Square=100.98, df=26, P-value=0.00000, RMSEA=0.045

شکل ۴. مدل اعداد معناداری مدل مفهومی (ارتباط پاسخگویی و توسعه کارآفرینی)

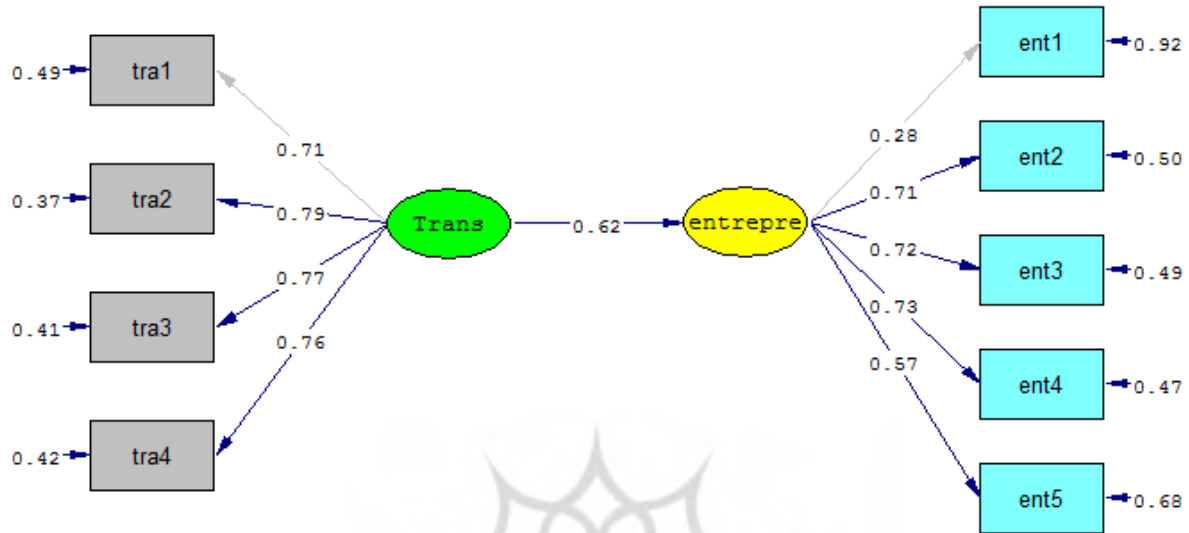

Chi-Square=100.98, df=26, P-value=0.00000, RMSEA=0.045

سومین شاخص شفافیت، نقطه مقابل پنهان کاری در تصمیم گیری است. پنهان کاری، امکان بروز فساد را افزایش می دهد. شفافیت به معنی جریان آزاد اطلاعات و قابلیت دسترسی سهل و آسان به آن برای تمامی استفاده کنندگان مربوطه است. اطلاعات باید به اندازه ی کافی و به صورت قابل فهم در دسترس باشند و از طرف دیگر اتخاذ تصمیمات و اجرای آنها از قوانین و مقررات مشخصی پیروی می کند. شفافیت به وضوح و دسترسی به اطلاعات و تصمیمات اشاره دارد برای آن کسانی که با آن تصمیمات و

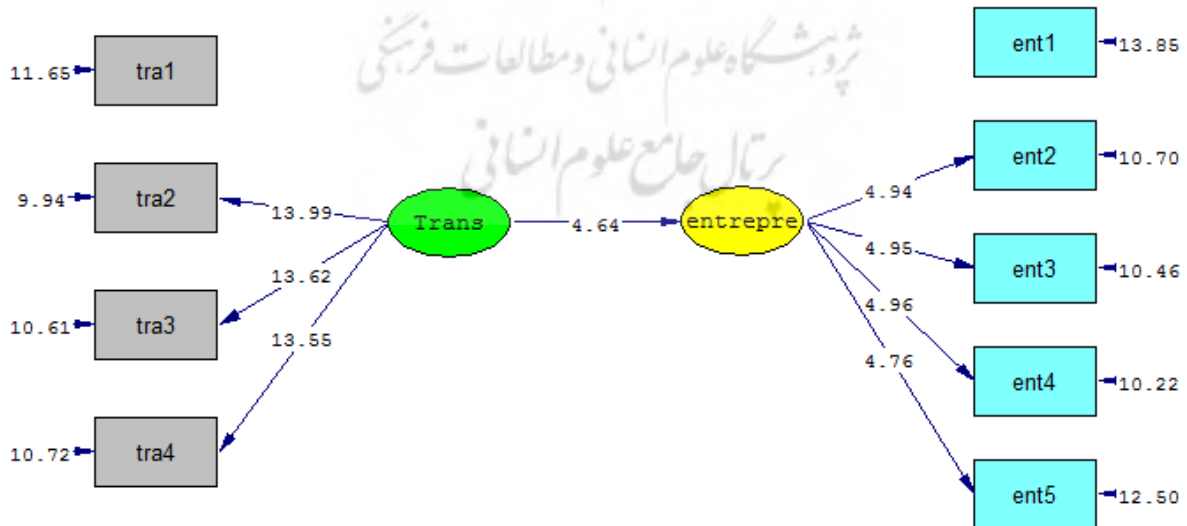
اطلاعات سر و کار دارند (Yosaf et al, 2015:2). گویه های شفافیت عبارتند از: شفافیت در تصمیم گیری؛ شفافیت در ارائه ی عملکرد؛ کاربست اظهارنظر متخصصین در راستای افزایش فعالیت های کارآفرینانه.

شکل ۵. مدل تخمین استاندارد مدل مفهومی (ارتباط شفافیت و توسعه کارآفرینی)

Chi-Square=101.80, df=26, P-value=0.00000, RMSEA=0.078

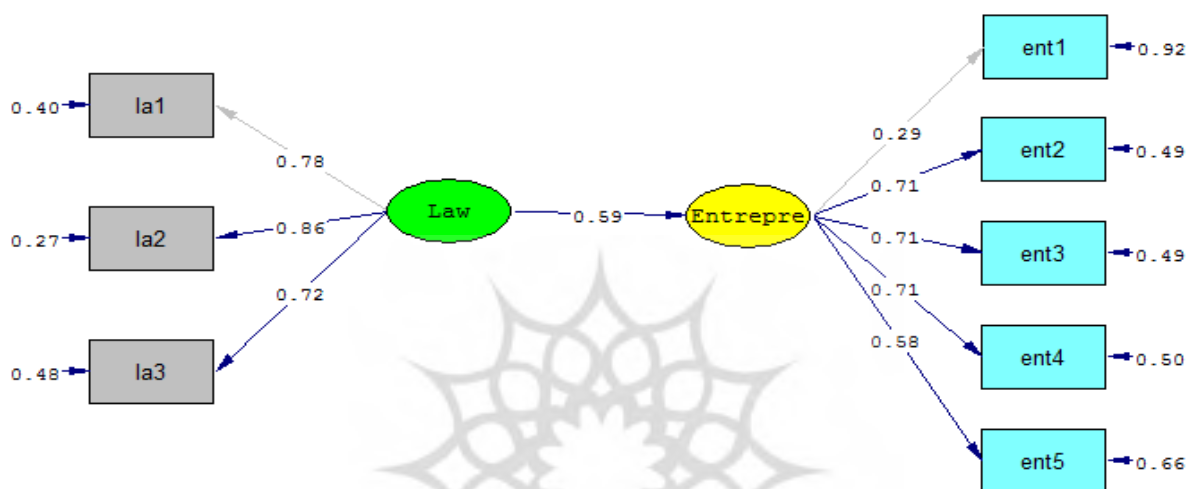
شکل ۶. مدل اعداد معناداری مدل مفهومی (ارتباط پاسخگویی و توسعه کارآفرینی)

Chi-Square=101.80, df=26, P-value=0.00000, RMSEA=0.078

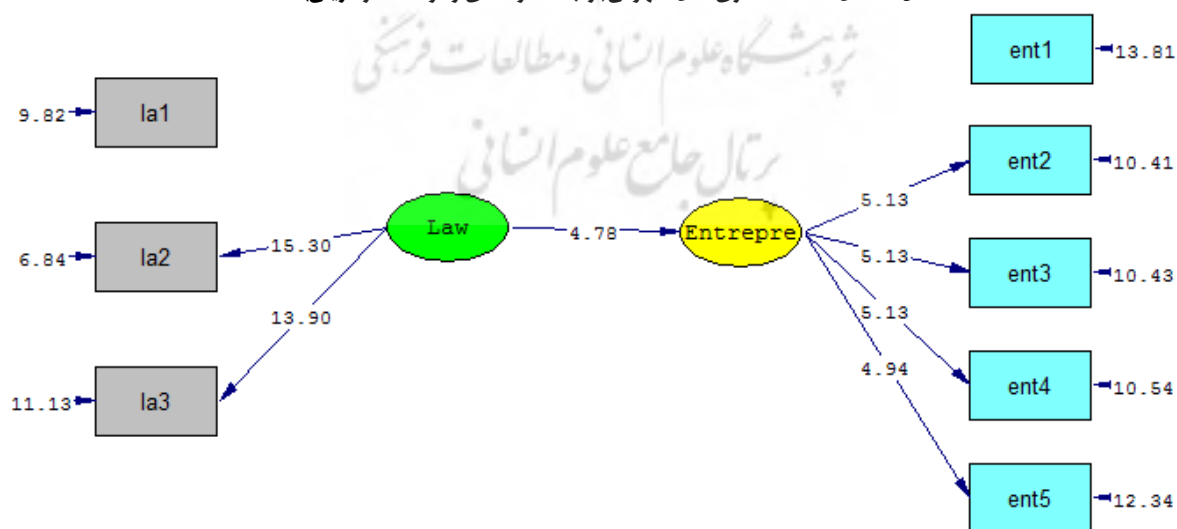
چهارمین شاخص از شاخصهای حکمروایی خوب شهری، قانونمندی است: منظور، مراعات چارچوب های قانونی در تصمیم گیری و دور بودن دست افراد غیرمسئول از تصمیم گیری هاست. حکمروایی خوب نیازمند چارچوب های عادلانه ی قانونی است که بی طرفانه به اجرا درآیند و در عین حال نیازمند حمایت کامل از حقوق بشر به ویژه در خصوص اقلیت هاست. اجرای منصفانه ی قوانین نیازمند نظام قضایی غیر وابسته و نیروی پلیس غیر مغرض و فساد ناپذیر است (Taghvayi & Tajdar,2009:53). قانونمندی به چارچوب قانونی منصفانه ای اشاره دارد که بیطرفانه به اجرا در می آید (Yousaf et al,2015:2). دیون (۲۰۱۰) در توضیح مفهوم بیطرفانه در تعریف قانونمندی، آن را شامل قوانینی می داند که برای همه ی مردم به طور برابر اجرا می شود؛ از هیچ کسی نباید در برابر اجرای قوانین و مقررات طرفداری شود.

شکل ۷. مدل تخمین استاندارد مدل مفهومی (ارتباط قانونمندی و توسعه کارآفرینی)

Chi-Square=99.88, df=39, P-value=0.00000, RMSEA=0.083

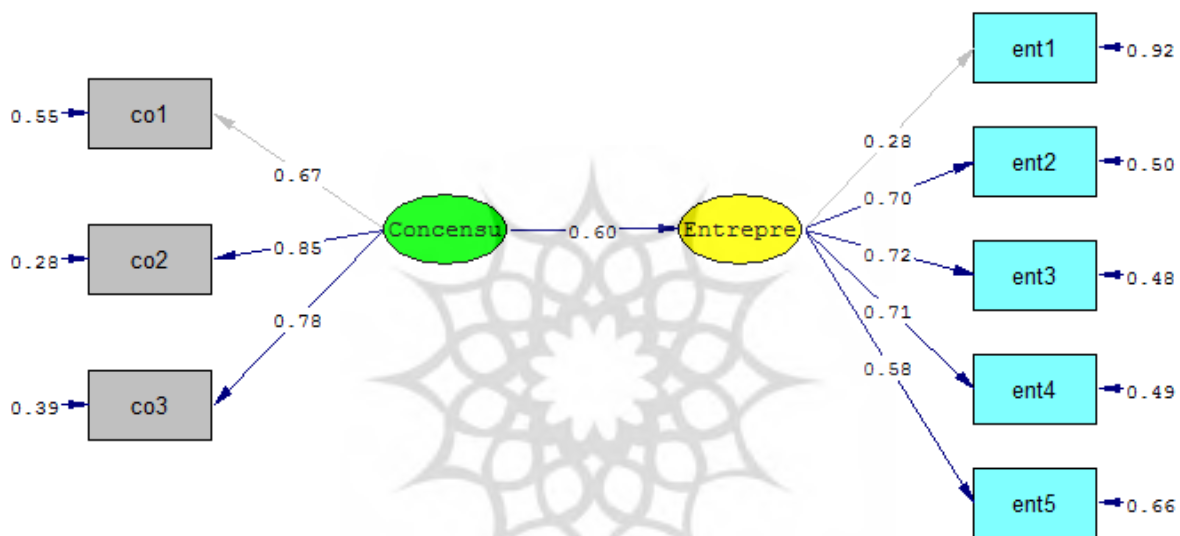
شکل ۸. مدل اعداد معناداری مدل مفهومی (ارتباط قانونمندی و توسعه کارآفرینی)

Chi-Square=99.88, df=39, P-value=0.00000, RMSEA=0.083

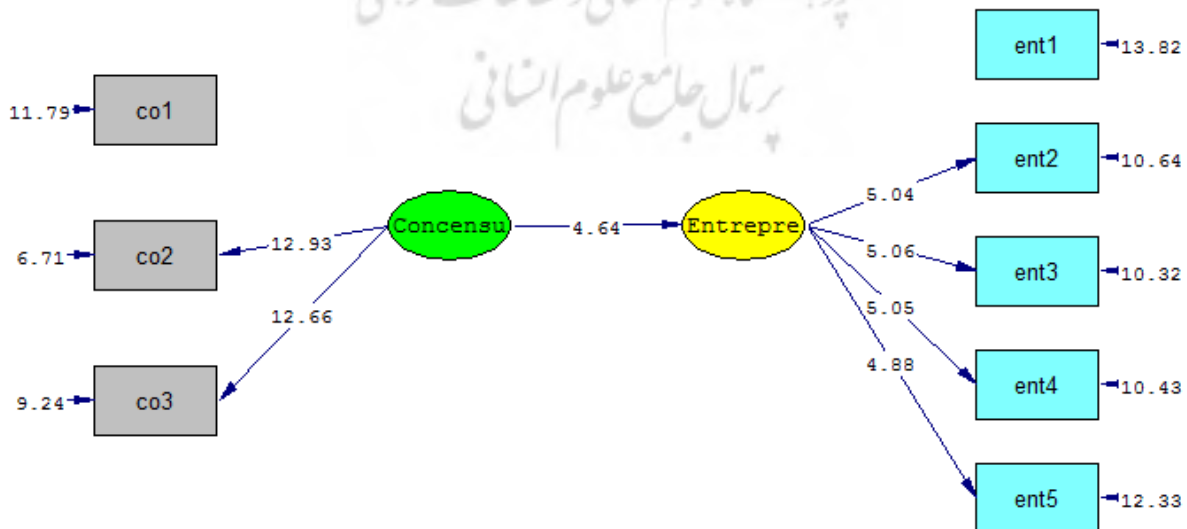
پنجمین شاخص جهت گیری توافقی: منظور از جهت گیری توافقی، تعدیل و ایجاد توافق میان منافع مختلف است. در یک اجتماع مفروض، کنشگران گوناگونی به چشم می خورند و در نتیجه ی دیدگاه های متفاوتی نیز وجود دارند. حکمروایی خوب نیازمند میانجیگری میان علایق مختلف در جامعه برای رسیدن به اتفاق نظر در اجتماع است؛ به طوری که دیدگاه های کل جامعه و چگونگی رسیدن به آنها، به بهترین شکل جلب شود. همچنین لازم است چشم انداز وسیع و بلند مدتی از آنچه که برای توسعه ی پایدار بشری نیاز است و چگونگی دسترسی به اهداف چنین توسعه ای طرح شود. این چشم انداز تنها در نتیجه درک زمینه های تاریخی، فرهنگی و اجتماعی جامعه ترسیم شدنی است (Taghvayi & Tajdar,2009:53).

شکل ۹. مدل تخمین استاندارد مدل مفهومی(ارتباط جهت گیری توافقی و توسعه کارآفرینی)

Chi-Square=102.74, df=29, P-value=0.00000, RMSEA=0.055

شکل ۱۰. مدل اعداد معناداری مدل مفهومی(ارتباط جهت گیری توافقی و توسعه کارآفرینی)

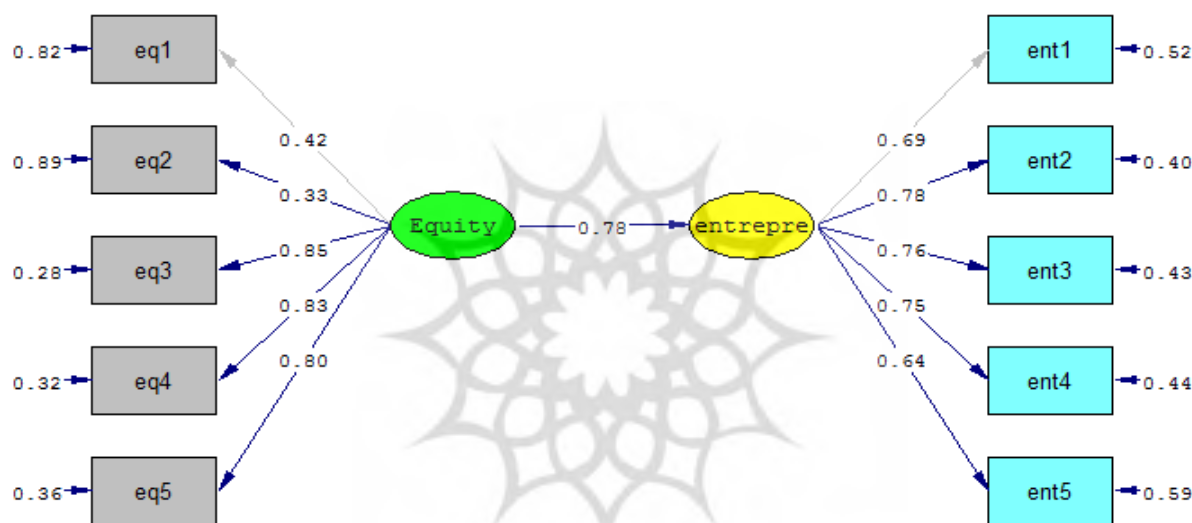

Chi-Square=102.74, df=29, P-value=0.00000, RMSEA=0.055

ششمین شاخص حکمروایی خوب، عدالت می باشد: منظور از عدالت، ایجاد فرصت های مناسب برای همه شهروندان در زمینه ارتقای وضعیت رفاهی است.

از آغاز قرن بیست و یکم موضوع عدالت در نزد متفکرین جریان اصلی حوزه برنامه ریزی بسیار داغ و پرشور در جریان بوده است (Saeidi Rezvani & Noriyan, 2014:48). مفهوم عدالت به صورت مختلف قابل تأمل است و مفاهیم عدالت فضایی، عدالت جغرافیایی و محیطی متاثر از چند بعدی بودن آن است (Karimiyan Bostani & Molayi Hashjin, 2012:138). ایجاد، توسعه و تکامل شهرهای امروز در گرو شکل گیری مدیریت شهری امروزی با رویکردهای عدالت محور ممکن می گردد.

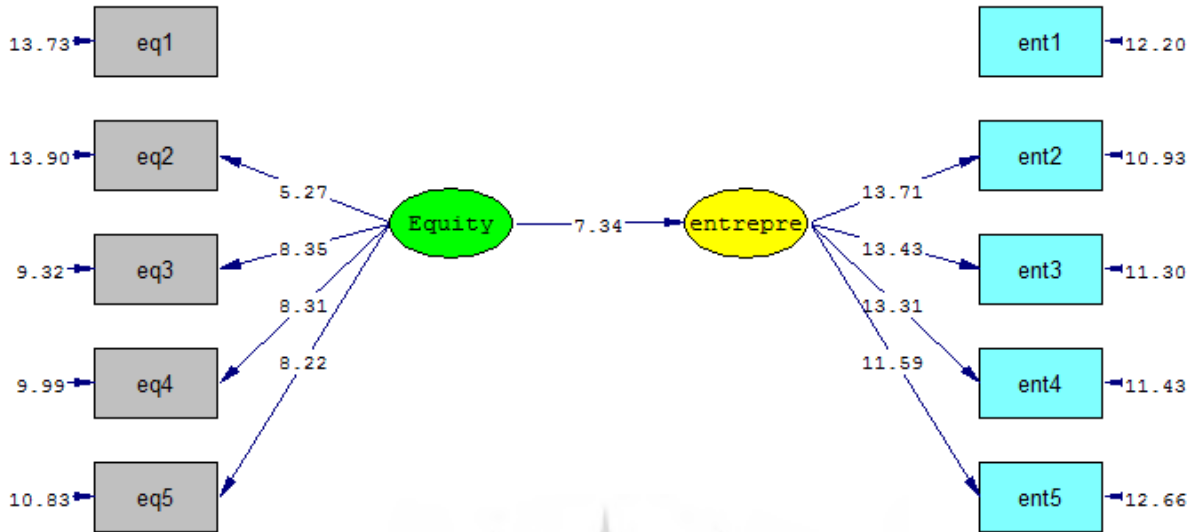
شکل ۱۱. مدل تخمین استاندارد مدل مفهومی (ارتباط عدالت و توسعه کارآفرینی)

Chi-Square=131.99, df=34, P-value=0.00000, RMSEA=0.069

پرونده علمی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

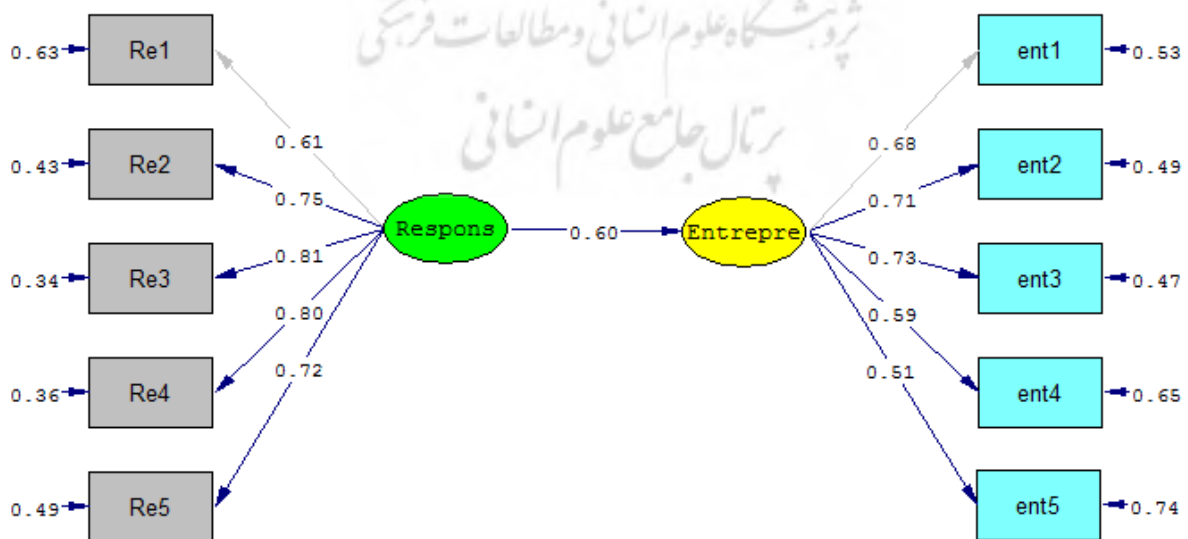
شکل ۱۲. مدل اعداد معناداری مدل مفهومی (ارتباط عدالت و توسعه کارآفرینی)

Chi-Square=131.99, df=34, P-value=0.00000, RMSEA=0.069

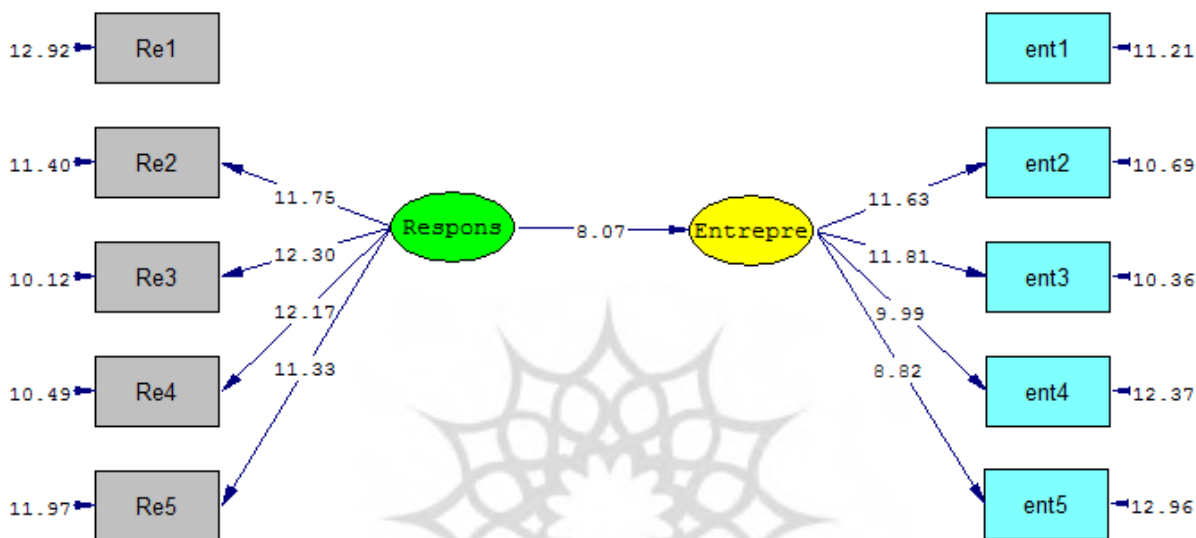
هفتمین شاخص حکمروایی خوب، مسئولیت پذیری است. مسئولیت پذیری دلالت بر افزایش حساسیت مدیران حکومتی نسبت به خواسته های عمومی دارد (Rezayi & Shamshiri, 2012:5). مسئولیت پذیری اشاره به آن دارد که سازمانها و فرآیندهای حکمروایی سعی کنند به همه ی ذینفعان در یک چارچوب زمانی منطقی خدمات ارائه دهند. مسئولیت پذیری تمرین مناسبی است برای نائل شدن به حکمروایی خوب شهری از منظر شهروندان (Yosaf et al, 2015:2).

شکل ۱۳. مدل تخمین استاندارد مدل مفهومی (ارتباط مسئولیت پذیری و توسعه کارآفرینی)

Chi-Square=123.31, df=34, P-value=0.00000, RMSEA=0.081

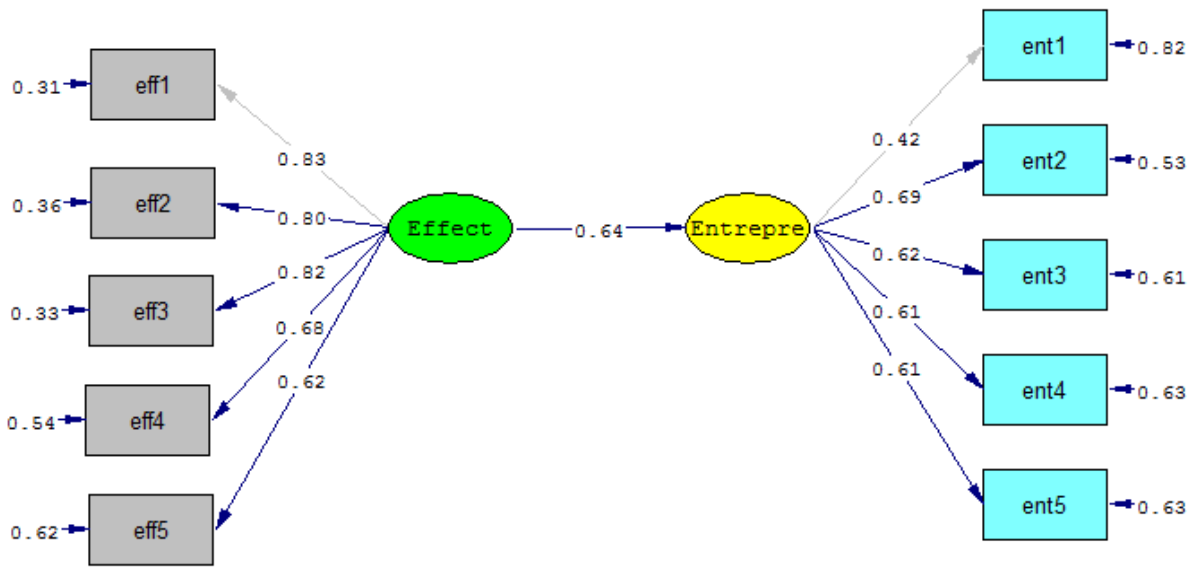
شکل ۱۴. مدل اعداد معناداری مدل مفهومی (ارتباط مسئولیت پذیری و توسعه کارآفرینی)

Chi-Square=123.31, df=34, P-value=0.00000, RMSEA=0.081

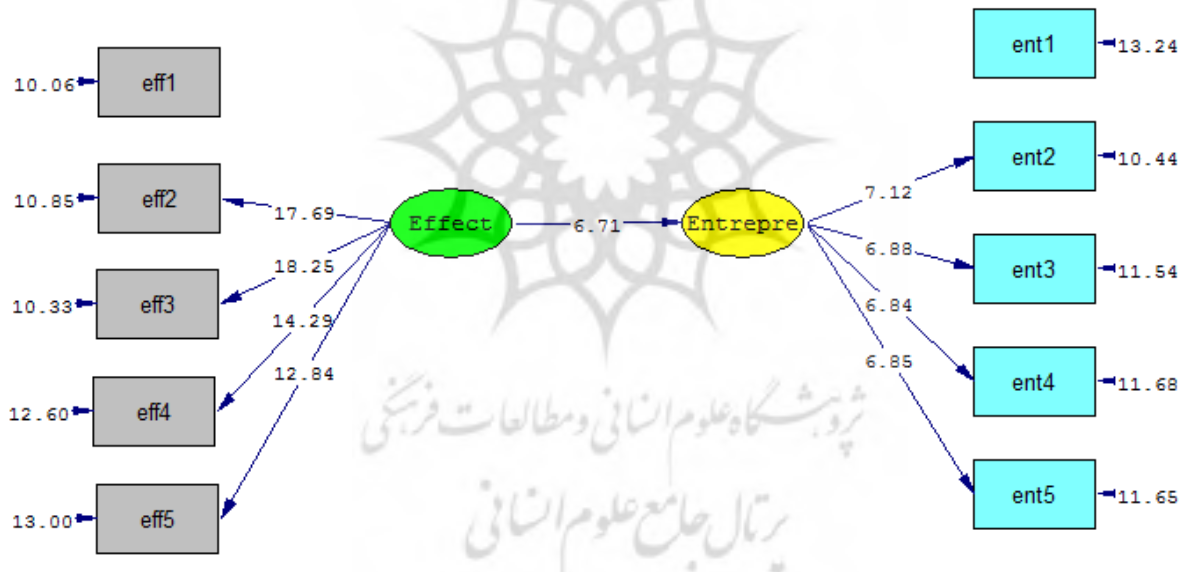
هشتمین شاخص حکمروایی خوب شهری، اثربخشی است. این معیار بر استفاده مناسب از منابع موجود برای تأمین نیازهای شهروندان، ارائه ی خدمات شهری و رضایت مردم استوار است. تضمین اعطای خدمات به عموم مردم با مصرف بهینه و عاقلانه منابع در دسترس. مدیریت شهری می تواند با تدارک زمینه های مساعد فعالیت برای کارآفرینان در راستای بهره برداری از منابع در دسترس، در به فعلیت رساندن پتانسیل های ایجاد سرمایه و ثروت از سوی این افراد، نقش آفرین باشد. هر چقدر رابطه ی بین کارآفرینان و مدیران شهری بر اساس رضایتمندی، تأمین منابع و خدمات مناسب باشد، در همان راستا بهبود وضعیت اقتصادی شهر بر اثر افزایش سرمایه گذاری ها، فراهم می گردد. نتایج تحقیق نیز نشان می دهد که این رابطه به طور تئوریک وجود دارد. مقدار ضریب مسیر برابر ۰/۶۴ و مقدار تی برابر ۶/۷۱ می باشد.

Chi-Square=107.62, df=34, P-value=0.00000, RMSEA=0.042

شکل ۱۵. مدل تخمین استاندارد مدل مفهومی (ارتباط اثربخشی و توسعه کارآفرینی)

Chi-Square=107.62, df=34, P-value=0.00000, RMSEA=0.042

شکل ۱۶. مدل اعداد معناداری مدل مفهومی (ارتباط اثربخشی و توسعه کارآفرینی)

جدول ۲. خلاصه نتایج حاصل از مدلیابی معادلات ساختاری

فرضیه	مسیر	ضریب مسیر	مقدار تی	نتیجه
اصلی	حکمروایی خوب شهری ← توسعه کارآفرینی	۰/۷۱	۶/۱۵	تأیید
فرعی				
فرعی ۱	مشارکت ← توسعه کارآفرینی	۰/۵۳	۳/۹	تأیید
فرعی ۲	پاسخگویی ← توسعه کارآفرینی	۰/۶۱	۴/۵۳	تأیید
فرعی ۳	قانونمندی ← توسعه کارآفرینی	۰/۵۹	۴/۷۸	تأیید
فرعی ۴	شفافیت ← توسعه کارآفرینی	۰/۶۲	۴/۶۴	تأیید
فرعی ۵	جهت گیری توافقی ← توسعه کارآفرینی	۰/۶	۴/۶۴	تأیید
فرعی ۶	عدالت ← توسعه کارآفرینی	۰/۷۸	۷/۳۴	تأیید
فرعی ۷	مسئولیت پذیری ← توسعه کارآفرینی	۰/۶	۸/۰۷	تأیید
فرعی ۸	اثربخشی ← توسعه کارآفرینی	۰/۶۴	۶/۷۱	تأیید

نتیجه گیری

جمعیت شهرنشین طی سالهای اخیر رشد چشمگیری داشته است و این روند با توجه به پیش بینی های جمعیت شناسان طی سالهای آینده ادامه خواهد داشت؛ به طوری که در سال ۲۰۲۵ درصد جمعیت شهرنشین از مرز ۶۱ درصد عبور خواهد کرد. افزایش جمعیت شهری تاثیر زیادی بر کیفیت زندگی شهروندان دارد و شهرها با کمبود منابع زیست مواجه هستند. در همین راستا توجه به کیفیت زندگی شهرنشینان و بهبود شاخص های آن، از اصلی ترین وظایف برنامه ریزان و مدیران شهری است. یکی از اصلی ترین مسائل در این رابطه، مبحث اشتغال و مهم تر از آن فرآیند کارآفرینی در شهرهاست و نقشی که مدیریت شهری در این راه ایفا می کند. همانطوری که در بیشتر شهرها و کلانشهرها مشاهده می شود و تحقیقات زیادی در این باب انجام شده است، شهروندان با پدیده بیکاری، اشتغال ناسالم و اشتغال کاذب رو به رو می باشند. بیکاری علاوه بر مشکلات اقتصادی، با پیامدهای اجتماعی و فرهنگی وارد عرصه ی زندگی شهری شده است و همه دست اندرکاران مدیریت شهری (به طور عام)، باید به فکر چاره جویی برای رفع این معضل باشند. فرآیند کارآفرینی در دنیای امروز، به عنوان یکی از زیربناهای تحول و پیشرفت، نقش کلیدی در حل مسائل اشتغال و توسعه ی منابع انسانی دارد و از آن به عنوان موتور توسعه ی اقتصادی و توسعه ی انسانی کشورها یاد می شود. به طوری که یکی از شاخص های توسعه ی اقتصادی و اجتماعی هر کشوری، میزان بهره برداری صحیح از منابع انسانی آن می باشد. بنابراین توجه به توسعه ی کارآفرینی در شهرهای امروز جهان به طور عام و شهرهای ایران به طور خاص از ضروریات توسعه ی شهری است. در این میان نقش مدیریت شهری به طور عام و شامل تمام نهادهای درگیر در فرآیند اشتغالزایی شهری، بر کسی پوشیده نیست؛ از ایجاد فرصت های برابر برای همه شهروندان گرفته تا جذب سرمایه گذاری های داخلی و خارجی، تأثیر مدیران شهری مورد توجه و تأثیرگذار است. از طرف دیگر پارادایم جدید مدیریت شهری به عنوان حکمروایی خوب، چند سالی است که در عرصه ی مدیریت همه جانبه شهری وارد میدان شده و نظر اندیشمندان شهری را به خود جلب نموده است.

مفهوم حکمروایی خوب به معنای در برگرفتن مجموعه عواملی همچون مشارکت، پاسخگویی، کارآیی و اثربخشی، قانونمدی، شفافیت، مشارکت نهادهای مدنی و در مجموع ایجاد یک سیستم مبتنی بر ساز و کارهای مدنی است که به منظور تحقق نقش مردم در سرنوشت خود در نظام‌های دموکراتیک مطرح شده است. تاثیر حکمروایی خوب شهری به عنوان متغیر مستقل بر متغیرهای دیگری همچون توسعه‌ی منابع انسانی (مکیان و بی باک، ۱۳۹۴؛ سامتی و همکاران، ۱۳۹۰)؛ رشد بیکاری کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه (شاه آبادی و همکاران، ۱۳۹۰)؛ تاثیر بر توزیع درآمد (مرادی و سلمانپور، ۱۳۹۶)؛ مدیریت محله (منا، مشکینی و همکاران، ۱۳۹۳) بررسی و تحلیل شده است.

منابع

- آدینه وند، علی اصغر و حاجی زاده، مریم و قدمی، مصطفی (۱۳۹۱)، **بررسی عملکرد شهرداری در چهارچوب حکمرانی خوب شهری (نمونه مورد مطالعه: شهر بابلسر)**، مدیریت شهری، شماره ۳۱، صص: ۴۱-۶۴.
- W اختیاری، یونس (۱۳۹۱)، **بررسی نقش آموزش کارآفرینی بر خود اشتغالی دانشجویان، کنفرانس کارآفرینی و مدیریت کسب و کار های دانش بنیان، مرکز رشد واحد های فناوری دانش بنیان دانشگاه مازندران، بابلسر، ۲۳ آبان.**
- اکرامی، محمود و صفری، ثنا و قلمکاری، مهان و زرگر، امین (۱۳۹۳)، توسعه مؤلفه های کارآفرینی کارکنان شهرداری: نمونه موردی: شهرداری منطقه ۷ تهران، فصلنامه اقتصاد و مدیریت شهری، شماره ششم، صص: ۷۱-۵۵.
- امیرانتخابی، شهرام و قلی پور، یاسر و میثمی، سعید (۱۳۹۷)، **تحلیلی بر ارتباط شهر یادگیرنده و شهر خلاق در راستای دستیابی به شهر پایدار**، مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه های انسانی، دوره ۱۳، شماره ۲ پیاپی ۴۳
- ایمانی پور، نرگس؛ کنعانی، مهدی (۱۳۸۶)، **مدلسازی ساختار حمایت از توسعه کارآفرینی شهری در تهران**، اولین کنفرانس دانشجویی کارآفرینی کشور، تهران، ۲۶-۱.
- برک پور، ناصر و اسدی، ایرج (۱۳۸۷)، **نظریه های مدیریت و حکمروایی شهری**، دانشگاه هنر، دانشکده معماری و شهرسازی، گروه شهرسازی.
- پاداش ویژه، حمید و خداپناه، بهمن (۱۳۹۴)، **برآورد تأثیر شاخصهای حکمرانی خوب بر اقتصاد دانش بنیان در کشورهای منتخب**، فصلنامه برنامه ریزی و بودجه، سال بیستم، شماره ۳، صص: ۱۸۷-۱۶۵.
- تقوایی، علی اکبر و تاجدار، رسول (۱۳۸۸)، **درآمدی بر حکمروایی خوب شهری در رویکردی تحلیلی**، فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۲۳، صص: ۴۵-۵۸.
- حسنی مقدم، صادق و رضایی مقدم، علی و یوسف پور، وحید و عبدالمهدی، سمیه (۱۳۹۱)، **ارائه ی یک مدل مفهومی از توسعه ی کارآفرینی در بستر مدیریت شهری**، چهارمین کنفرانس برنامه ریزی و مدیریت شهری، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.
- حسینی، سید هادی و قدرتی، حسین و میره، محمد و زنگنه، یعقوب (۱۳۹۲)، **پایداری شهری بر بنیان توسعه مشارکت شهروندی (مطالعه موردی: شهر سبزوار)**، جغرافیا و پایداری محیط، شماره ۶، صص: ۴۱-۶۶.
- رضایی، محمد رضا و شمشیری، مسلم (۱۳۹۱)، **بررسی و ارزیابی نظام حکمروایی خوب شهری در ساختار مدیریتی شهر شیراز، چهارمین کنفرانس برنامه ریزی و مدیریت شهری**، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.
- سعیدی رضوانی، هادی و نوریان، فرشاد (۱۳۹۳)، **شهرسازی عدالت محور؛ رهیافتی پیشرو در برنامه ریزی شهری**، فصلنامه مطالعات شهری، شماره ۱۲، صص: ۴۷-۵۸.
- شرکت مهندسی طرح و کاوش (۱۳۸۶)، **طرح جامع شهر رشت**.

- شمعی، علی و آقایی، پرویز و حیدری، سامان (۱۳۹۲)، بررسی و تحلیل میزان مشارکت شهروندان در مدیریت شهری با تاکید بر مدیریت محله (مطالعه موردی: محله جماران، ناحیه چهار، منطقه یک تهران)، فصلنامه مطالعات مدیریت شهری، سال پنجم، شماره ۱۶، صص: ۳۱-۴۲.
  - فنی، زهره و مایل افشار، فرحناز (۱۳۹۲)، اهمیت عملکرد دولت محلی در ساختار اشتغال شهری (مطالعه تطبیقی شهرهای تهران و مونترال)، فصلنامه اقتصاد و مدیریت شهری، شماره چهارم، صص: ۴۳-۵۸.
  - کریمیان بستانی، مریم و مولائی هاشجین، نصراله (۱۳۹۱)، ارزیابی عدالت فضایی مراکز آموزشی در شهر زاهدان با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS)، فضای جغرافیایی، شماره ۴۰، ۱۴۵-۱۳۰.
  - مشکینی، ابوالفضل و پور موسوی، سید موسی و مؤذن، سهراب (۱۳۹۲)، ارزیابی الگوی مدیریت محله مبتنی بر شاخصهای حکمروایی مطلوب شهری، فصلنامه مطالعات شهری، شماره ششم، صص: ۳۱-۴۲.
  - ملک پور، علی و احمدی، امید علی (۱۳۹۰)، شهر و تکاپوی کارآفرینی (زمینه ها، موانع، راهکارها و فرصت های توسعه کارآفرینی)، چاپ اول، تهران، انتشارات جامعه و فرهنگ.
  - موحد، علی و کمانرودی، موسی و ساسان پور، فرزانه و قاسمی کفرودی، سجاد (۱۳۹۳)، بررسی حکمروایی خوب شهری در محله های شهری، مورد مطالعه منطقه ۱۹ شهرداری تهران، فصلنامه مطالعات برنامه ریزی شهری، سال دوم، شماره هفتم، صص: ۱۴۷-۱۷۶.
  - Carcamo-Solís, M & Arroyo-Lopez, M & Alvarez-Castanon, L & García-Lopez, L (2017), **Developing entrepreneurship in primary schools. The Mexican experience of "My first enterprise: Entrepreneurship by playing, Teaching and Teacher Education**, 64, PP:291-304. www.elsevier.com/locate/tate.
  - Chandra, Y (2017), **Social entrepreneurship as emancipatory work**, Journal of Business Venturing 32, PP:657-673.
  - Kardos, M (2012), **The reflection of good governance in sustainable development strategies**, Procedia - Social and Behavioral Sciences, 58, 1166 – 1173. www.sciencedirect.com.
  - Tiago, T & Faria, S & Pedro Couto, J & Tiago, F (2015), **Fostering innovation by promoting entrepreneurship: from education to intention**, Procedia - Social and Behavioral Sciences, 175, PP:154-161.
  - Yosaf, M & Ihsan, F & Ellahi, A (2015), **Exploring the impact of good governance on citizens' trust in Pakistan**, Government Information Quarterly, <http://dx.doi.org/10.1016/j.giq.2015.06.001>.
  - Zubair, S. S., & Khan, A. M. (2014). **Good Governance: Pakistan's Economic Growth and Worldwide Governance Indicators**. Journal of Commerce and Social Sciences, 8(1), 258-271.
- & Tajdar, R (2009), introduction on good governance in an analytical approach, Journal of Urban Management, No23, 45-58.